

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY III - SEGONA EPOCA

MAIG - JUNY DE 1921 - N.º 11

SUMARI:

TEXT: Folk-lore.—Qui té sàlvia en són hort, un remei gran té molt aprop, per *Olaguer Miró*.—Costums que's perden: La nit de Sant Joan.—La bona ventura.—Les bodes, per *F. M. i L.*—Cicle de conferències.—Excursions pirinenques, per *César August Torras*.—Les altes valls del Pirineu, per *Francesc Carreras Candi*.—Crònica.—Segón Congrés de Turisme de Catalunya.—Proyeccions cada dimecres.—Per a pendre part a les excursions.—Els amics de Rubí.—Excursions fetes.—L'excursió a Mallorca.—Del concurs de fotografies.—Anunci d'excursions, per a juny i juliol.

REDACCIO I ADMINISTRACIO: SANT ANTONI, 64

La Predilecta S. A.

Pare Llaurador, 60 - Telèfon, 6009

*Fàbrica de gaseoses i si-
fons - Dipòsit de cervesa
país i Pilsen* *∞ ∞*

Panyos i Novetats

Ferrer i Durán

Despatx: Sant Pere núm. 38
Telèfon, 6350

**R A M O N
M O R R A L**

CONSTRUCTOR DE CLAUS DE
TOTES CLASSES, ESPECIALITAT
PER A DIABLES I ESTRICADORS

CARRER TOPETE, 61

GRAN HOTEL RESTAURANT

PENINSULAR

CARRER DE SANT PERE NÚM. 56

TELÉFON, 5612

CARTA, CUBERTS, SALONS PARTI-
CULARS, ESPLÈNDITS SALONS PER
A BANQUETS - SERVEIS ESMERATS

Pintura decorativa.-Rètols.- Ma-
quinària i Mo-
bles esmaltats.

Josep Reig

Irineo, 19 - TERRASSA

Els ornaments més bonics, luxos
s i barats són els teixits
artístics de seda

DEMANEU-LOS A
JOSEP VALL

St. Llorenç 27-Telèf., 5770

DICCIONARIS, OBRES TÉCNIQUES

Topete 98

FLORENCI COSTA

Tot bon
Excursionista
gasta Xacolata
Piera i
Brugueras

LA DALIA

QUEVIURES I COLONIALS

JOSEP SOLDEVILA

CONSERVES DE TOTES MENES
SOPES I PURÉS PROPIS PER A
EXCURSIONISTES

FONTVELLA, 40 - TELÉF. 1861

PRODUCTES HIGIÈNICS COLOMBIANS

CONCESSIONARIS EXCLUSIUS

FREIXA I GASTÓ

COLUMELA, 13
TERRASSA

POLVOS «AURORA»

ANTISÉPTICS, PERFUMATS, REFRESCANTS
L'ALEGRIA DELS NENS LA OBTINDRÁN LES MARES QUE GASTIN
AQUESTS ACREDITATS POLVOS
IMMILLORABLES PER A DESPRÉS DEL BANY
RIVALITZEN AMB TOTS ELS SEUS SIMIL'ARS
ES VENEN A TOT ARREU

FERRETERIA MODERNA

Domingo Argemí Riera

GRANS EXISTÈNCIES D'ARTICLES PER A
TURISME, CAMP I PESCA

COMPLERT ASSORTIT DE
ARTICLES PER A AFEITAR

VARIETAT EN OBJECTES PER A REGAL ETZ.

Si no pot llegir bé això és que necessita usar ulleres, dirigeixis
a la casa

JOSEP BALADA

SUCCESSOR DE PERE CULELL

Font-vella, 10

Teléfono, 2399

Joiaria, Bisuteria, Optica-Bessons prismàtics
Gafes per a el sol.-Altimé-
trics.-Contapassos, etz. etz.

Representant de l'acreditada casa
F. de P. CARRERAS de Barcelona

GALÍ I C.^A

Drogues i productes químics

:: Material fotogràfic ::

GRAN ASSORTIT DE CONSERVES

Sant Pere, 27 ~ Telèfon 1850

Galetes i Bescuits **SPORTMAN** PINEDA GERMANS

Telèfon, 671 A ~ Barcelona

Dipòsit a Terrassa: JAUME TALÓ
Font-vella, 18, bis

Pianos i Auto ~ pianos
de les mellors marques

ROLLOS de música mecànica

Sempre novetats

Música impresa

CASA FARRÀS

Gabatxons, 18 ~ Telefon, 2182

Jaume Taló

Drogues i Perfumeria

Productes Químics, Colonials

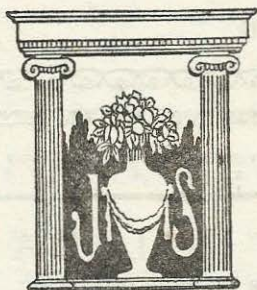
Dipòsit de Conserve, Xampany

Vins i Licors

Font-vella, 18, bis. ~ Telèfon 2308

Vestir B. B. B. Casa Lous
Telèf. 1927 Sant Pere, 35

Fiol de Joan Segues

Fàbrica de Productes ceràmics

Fàbrica: San Marián, 193
Telèfon 2085

Magatzem i Despatx:
Font-vella, 1 ~ Telèfon 2137

FERRETERIA **EL GLOBO**

Baylina i C.^a

Plaça Major 18-Font-vella 2

Ferreteria en general

Bateria de cuina

Articles per a excursionisme

Telèfon 1970

ESPARDENYERIA DE

Ignasi Grau

Espardenyes re-
forsades i de lu-
xe per a Caça,
Estiueig i excur-
sions. :: Grans
:: existències ::

ARRABAL, 22

ARXIV

DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY III

SEGONA ÈPOCA

MAIG - JUNY 1921

NÚM. II

FOLK-LORE

QUI TÉ SALVIA EN SÓN HORT, UN REMEI GRAN TÉ MOLT APROP

Els bons companys del Centre Excursionista de Terrassa em demanen, per a publicar-ho al seu *Arxiu*, alguna coseta pertocant al folk-lore. Amb el desig de complaure'ls, escric aquestes ratlles, no sé si a tall d'escoli o de divagació, respecte a un refrà en el que s'aludeix a la sàlvia; planta inclosa en la «Flora del Pla de Bages» del Dr. Angel Sallent, fill de Sant Esteve de Castellar, i també en la «Flora del Vallès», del Dr. Joan Cadevall, que ho és de Castellgalí de la meva comarca de Bages, ambdós benemèrits terrassencs, sinó de naturalesa, d'adopció.

A la sàlvia els grecs i els alarbs l'anomenen *alelisfacos* i *ada-tehai* els turcs. De la paraula llatina sàlvia, se n'han format la francesa *sauge*, l'anglesa *sage*, l'alemanya *salbey*, l'holandesa *salie*, la danesa *salwie*, la sueca *salwia*, la polanesa *szalwia* i la portuguesa *salva*. Ha quedat el nom originari-hi *salvia* en italià, en castellà i en català, si bé que en algunes encontrades de Catalunya en diuen *sàuvia*, enseguint la mutació, tan freqüent en nostra llengua, de la lletra *l* en *u*; com per exemple de l'*alba* llatí s'en ha fet l'*aub*a en català.

En el simbolisme de les plantes, l'*estimació* és representada per la sàlvia. Aquesta herba, en l'autiguitat, s'utilitzava per a fer els ho-

ròscops, o les observacions que els astròlegs feien de l'estat del cel, al temps de naixement d'una persona, per a pronosticar la seva *planeta*, o sia la seva vida. Existien altres preocupacions respecte de la sàlvia; no faltant comares que estaven amb la creença de què en cada fulla hi havia un petitíssim gripau, i encara hi ha piamontesos que asseguren que si es posen fulles de sàlvia dins d'una fiola, i aquesta s'amaga sota d'un femer, hi naixerà un animal, amb la qual sang es pot fer perdre el coneixement als gossos.

Conta una rondalla catalana, que anant la Verge Maria amb el seu fill cap a Egipte, fugint dels soldats del rei Herodes, que d'aprop els anaven encalçant, el veure una mata de sàlvia li va dir: —Sàlvia, bona sàlvia, esbadella't bé i cobreix amb tes fulles a aquest pobre nen, que el volen matar, i a sa pobreta mare, que ja gairebé és morta—. La sàlvia s'esbadellà; i, en havent passat aquells butxins, la mare de Déu la va beneir i li va donar la virtut de guarir tota mena de mals.

D'aquí ve la dita: *Quí de la sàlvia no pren, de la Verge no heu esment*. Enalteixen també les qualitats de la sàlvia el refrà: *Quí té sàlvia i hisop, un remei té molt aprop*, i l'encara més conegut: *Quí té sàlvia en són hort, un remei gran té molt aprop*.

Passa més enllà l'Escola de Salerno. En són *REGIMEN SANITATIS* que conté, en versos llatins, els preceptes higiènics i mèdics de l'Edat Mitjana, exclama, *¿Cur moriatur homo, ciu salvia crescit in horto?* Creu el Dr. Trousseau que, haguda raó de la forma poètica del codex salernità, bé pot entendre's en el sentit de què, usant la sàlvia, no s'aconsegueix la immortalitat, però si la longevitat.

L'esmentada pregunta del perquè s'ha de morir l'home creixent la sàlvia en són hort, va rebre de contesta: *Contra vins mortis, non adest medicamentum in hortis*. El folk-lorista gal·lès Dr. Josep Rodríguez Lòpez, consigna molt bé, que la abans dita resposta és mal pensada; ja que hi ha medicaments que poden salvar la vida a molts, que es moren per falta d'ells, i que, per altra part, com que la mort consisteix en la cessació de la vida, és la mort una cosa negativa i, per tant, no pot tenir cap mena de força.

Sabut és que es denomina sàlvia a un gènere de plantes, pertanyents a la família de les llibiades, i que moltes de ses espècies tenen virtuts curatives. Concretant-me a les medicinals de les comarques de Bages i del Vallès, mencionades pels Doctors Sallent i Cadevall, i també pel Doctor Pius Font en són «Ensayo Fitotopográfico de Bages», hi trobem en primer lloc la *sàlvia officinalis*, o sàlvia dels horts.

La sàlvia oficial, evidentment naturalizada en la part baixa de la comarca de Bages, viu espontànea o cultivada en ses altituds, com a Castellfullit del Boix; havent-la aixís trobada en aquesta localitat, i a Cardona de banda a banda del riu, el tan expert com poc conegut botànic En Conrat Pujol. A aquesta espècie, el poble li dóna els noms de sàlvia d'Aragó, del Moncayo, de remei, de bosc i de secà.

A Bages i en el Vallès hi viuen altres sàlvies, que també són medicinals: com la *sylvestris*, la *pratensis*, la *verbenaca* i la *selarea*.

La sàlvia *verbenaca* és abundant i, com la dels prats, molt buscada per les abelles, per a la mel. L'anomenem a Catalunya *tàrrec* i també *olivarda*, i a Castella en diuen *yerba de los ojos*; perquè amb ella s'hi tractaven les oftalmies, i ses llevors es feien servir per a treure les brosses dels ulls.

La *selarea*, de gust amargant i de flaira forta i desagradable, unes vegades és cultivada i altres espontànea. En nostre país és coneguda per *sàlvia romana* i a França per *orvale*, o causa de creixer amb profusió en la muntanya d'Orval, prop de Saint-Armand.

A la sàlvia se li donà aquest nom, que prové del llatí *salvus*, al·ludint a ses propietats medicinals, per haver sigut tinguda en tanta estima en l'antigor, que se la considerava com a la panacea per excel·lència.

Les virtuts de la sàlvia són les de les essències i les dels artrinyents suaus; sent degudes a elles sa llarga reputació secular, que ha minvat en la medicina científica, començant sa reputació en la popular. Els metges empleaven molt la sàlvia com a tònica, antinerviosa i antinhistèrica; en certes malalties de l'aparell digestiu, dels nervis, de tota la circulació i especialment de la cerebral; en moltes infeccions i com a limitadora de les secrecions. En glopeigs i gargarismes s'usa encara en les inflamacions i catarros de la boca, i de la laringe, i en perfums pel mal de cap. Les fulles de sàlvia han sigut tingudes per vulneràries, o sia per a curar llagues, ferides i altres efectes de cirurgia; i tant elles com les sumitats florides de la planta, formen part de diversos preparats oficials d'ús intern i extern.

Importants notícies terapèutiques, preocupacions i supersticions respecte de la sàlvia, es troben en escrits de tots els temps i pobles.

Uns 500 anys abans de Jesucrist, l'anomenat Pare de la Medicina, Hipòcrites, tractant de les febres pútidres, consignà que la sàlvia

és seca, o absorbent, i que té una acció antidiarrèica; i Aecico, metge grec del segle VI de nostra era, l'anomenà herba sagrada.

Mestre Saracino traduí en vulgar italià i publicà a Venècia, a l'any 1514, un «Receptari de Galeno òptim i probat per a tota classe de malalties que aflegeixen als homes i a les dones, tant internes com externes». Galeno, el celebèrrim metge del segle II, diu aquest receptari: —«La sàlvia és càlida. El seu suc és bo per a les malalties del fetge. I una dona que té el fill mort en el cos, donant-li una dracma de suc de sàlvia i bevent-la, parirà la criatura morta. A una llaga que no se li puga deturar la sang, poseu-li fulles de sàlvia i s'estronca desseguida. En la tos crònica doneu el suc de dita herba i bevent-lo va bé. Item bullida amb vi i amb això rentant-se el cap, els cabells es tornen negres. En les mossegades i les punxades, la sàlvia barrejada amb sal i mel és bona i va bé.» El metge jueu Benjamí de Tudela deia, en 1165, que l'escola de Salerno era el millor seminari de la Medicina entre els descendents de la terra d'Edom, i que aquella Escola recomana la sàlvia contra la tremolor de les mans.

N'obstant de les virtuts atribuïdes a la sàlvia, no figura aquesta planta en cap de les 230 fórmules contingudes en el tan conegut Receptari de Manresa, fet per l'apotecari Demat Despujol, en el segle XIV.

En la curiosa obra en foli de Fra. Miquel Agustí; *Llibre de secrets d'agricultura, casa rústica i pastoril*, s'hi llegeix, parlant de la sàlvia, que «convé plantar-la prop de la ruda, per a defensar-la de les serps, que hi acudeixen amb freqüència. Té la sàlvia una singular virtut que conforta els nervis romputs i flacs, amb un vi que es fa en tal ocasió per a els que estan tocats de la dita enfermetat. També s'usa la salvia per a la perlesia de les mans i d'altres membres. Per a què torni la gana i netejar el ventrell ple de mals humors, convé fer ús sovint de la sàlvia en l'olla i en altres àpets». L'autor va traduir aquesta obra al castellà, afegint-hi uns altres capítols i un index de paraules, en sis llengües.

Segons Valmout de Bomore els xinos, en el segle XVIII, donaven dugues caixes de te per una de sàlvia, que els hi portaven els holandesos. Precisament el gran metge holandès Boerhave, en el mateix segle, va dir que Déu havia mirat amb gran predilecció la terra espanyola, ja que li va donar la sàlvia, de tan meravel·lcses propietats.

L'ús de la sàlvia, en lloc del cafè i de te, és molt freqüent entre els pescadors de Bretanya i de Normandia, dispèptics molts d'ells, a causa de la vida que menen; no descuidant-se mai de portar-se'n sàlvia en ses anades a Islàndia i a Terranova.

Per les virtuts antihidràtiques de la salvia, Heufeland i altres metges alemanys de les primeres dècades del segle XIX, començaren a usar-la per a combatre els suors profusos dels tísics. A mitjans de la mateixa centúria la recomenava Trousseau, en les febres tifoïdes contra l'estupor, l'etèxia i l'adinàmia, i ensalçava les qualitats curatives de la sàlvia amb mel en les llagues escrofuloses i en les aftes.

Finalment, el doctor Enric Leclere, Metge de l'Estat Major del Mariscal Foch, en un article sobre la *Terapèutica dels simples en temps de guerra*, ha escrit que la sàlvia, com casi totes les llabiades, en infusió, freda o calenta, és una beguda aromàtica salutífera; i que l'essència que conté és tònica; afirmant que la seva acció tradueix en major amplitud del pols, augment de l'apetit i de les forces físiques, restauració de les funcions digestives i reanimació de la moral.

Si bé fora un anacronisme científic volguer tornar a la terapèutica de l'avior, bo és recordar no sols l'origen vegetal dels extrets, dels glucosits, dels alcaloides i de bona part dels medicaments moderns, sinó que avui en dia s'estudien sovint en les publicacions mèdiques moltes plantes que havien caigut en desús. En el prop-passat més de abril, el doctor Bascompte donà a Barcelona una conferència, desenrotllant el tema *Els nous camins de la fitoteràpia*, acompanyant la dissertació amb demostracions pràctiques:

La Sagrada Escriptura ens diu que l'Altíssim és qui ha criat de la terra els medicaments, i l'home prudent no els despreciarà". El metge, que ha d'ésser per excel·lència home prudent, no ha de menys prear, doncs, les plantes i aquests humils i vells *simples*, auxiliars de la Medicina perenne, que Déu ha escampat amb abundor arreu del món.

OLAGUER MIRÓ
Del C. E. de Bages

COSTUMS QUE ÉS PERDEN

LA NIT DE SANT JOAN

Les noies desitjoses de saber si el jove que en elles les ha enamorades i corpreses es casarà amb elles, esperen la nit de Sant Joan per a fer ses probatures.

Qui agafa un ou i al punt de mitja nit el llença dintre d'un vas per endevinar l'endemà, per la figura que pren la clara del mateix dins l'aigua, quin ofici tindrà el seu nuvi. Qui crema la flor de tres escardots i embolica cada un d'ells dintre d'un paper en què hi escriu el nom del nuvi, o el representa per una cinta de diferent color i els tira al tocar les dotze de la nit sota del llit, tot dient per tres vegades:

Sant Joan Bautista
Apostol Evangelista (?)
per la virtud que Déu t'ha dat
fes-me coneixer el meu enamorat.

o bé:

Sant Joan Bautista
Apostol Evangelista
la ventura que m'haveu de dà
feu-me-la coneixer demà.

Al matí següent un dels tres escardots ha florit i el nom que conté el paper que correspon al mateix, és el del nuvi.

Qui agafa una bala de plom i fonent-la en poc foc o en llum al tocar la mitja nit la llença en un vas o gibrella d'aigua freda en la qual solidificant-se sobtadament pren la forma de les eines qual ofici té el nuvi. Qui agafa tres faves, una sencera, un altra amb el caputxó tallat i l'altra tota pelada, les tira sota del llit i al tocar també les dotze de la nit, a les fosques, tot a palpentos en cull una, creient que si troba la primera el seu marit serà ric, si la segona de mitjana fortuna i la tercera i si la tercera o sia la pelada, del tot pobre. Qui en la mateixa hora de la nit es renta puntualment la cara en una font d'aigua clara i fresca creient que a l'endemà el matí apareixerà guapa i formosa que cautivarà al seu nuvi. Qui creu també que si en la mateixa hora fica el peu en una corrent d'aigua i mentres toquin les batallades, sent cridar algún nom d'home aquell serà el que tingui el seu nuvi.

I aixís de moltes altres costums de dita nit plena de supersticions i creences que no poso aquí ara per a no allargar massa, però que en la part alta del Vallès es posen creus fetes amb flors de Sant Joan a les portes de les cases, per a que el Sant els dongui bona ventura.

LA BONA VENTURA

Plena d'emocions l'endemà al matí la joveneta surt a buscar aquesta amb ses companyes cap alguna font en que té de segur que hi trobarà el seu nuvi. Allí es troben i es concerten bodes. Es de les anades més agradables per la puritat de l'aire, la frescor de l'hora i l'esperança de trobar per sempre més la bona ventura que es lo que s'ha anat a cercar-ne.

Mentres tant de Pasqua florida n'ha vingut Pasqua granada: les flors s'han tornat espigues, la primavera ha doant lloc a l'istiu; el jove sent necessitat d'acomodar-se, la joveneta ha sapigut cautivar com volia un cor noble i lleial i per ella els somnis d'amor van a ésser una realitat.

LES BODES

S'han concertat bodes. Aquestes tenen en Catalunya un tò sumament típic i agradable, tò no obstant que avui per desgracia va caient en desús i quedant sols per l'alta muntanya. Jo les he vistes encara celebrar en el Vallès, recordo que la última vegada fou entre una noia de Bertí i un jove de Puigraciós.

El nuvi muntat en bona mula, amb dos minyons o *fadrins majors*, com n'anomenen per companya, anà a buscar a la nuvia a sa casa. Aquesta eixí i montà també la seva mula, guarnida amb ric clavetejat silló, ajudada pels fadrins majors: abans de muntar un d'aquets li posava la lligacama, ella en canvi els regalava mocadors de seda que es posen al pit en forma de banda.

Així que la nuvia surt de casa i quan munta a cavall, la comitiva del jove galeja tirant una munió de tiros. A més dels matxos dels dos nuvis hi havia també els dels pares de la nuvia i els que duïen la caixa i robes d'aquesta i tot l'acompanyament que formaven grossa colla.

La noia regala també als fadrins majors, com és d'antigua usança un parell de gallines, que anomenen garrots [perquè diu que amb elles serven o agarroten les cordes amb que van lligades les caixes de la nuvia.

Pel camí tot foren tiros i salves, els quals sentits per cases o pobles veïns feia que sortissin una pila de xicots a posar amb troncs entrabancs a la comitiva fins que els tiraven confits, també surtiren com és costum les aplegadores de la Mare de Déu a cantar per la Verge.

Aixís arribaren a la casa del nuvi i continuaren nova família.

F. M. i L.

CICLE DE CONFERENCIES

EXCURSIONS PIRINENQUES

El dia 5 de març va inaugurar-se el Cicle de conferències anunciades. Aquesta primera va ésser confiada al degà dels excursionistes catalans En César August Torras que versà sobre el tema "Excursions Pirinenques".

Hem de fer constar que aquesta notable conferència no fou possible acabar-la el primer dia, sinó que va ésser continuada el dia 12 del mateix mes en el saló del Consistori, on ja si va donar la primera part d'ella. Aquest sol detall és ja prou significatiu per a demostrar la importància de dita conferència i per tant nosaltres quedem sollevats de fer una ressenya perfecta i rica en detalls i curioses dades, com va ésser aquella, car fora impossible enquibir-ho en el curt espai de què disposem.

Després d'una breu presentació del conferenciant pel nostre President En Domènec Palet i Barba, s'aixecà el senyor Torras i digué: Agraïxo la distinció amb què m'honoreu escollint-me per a donar la primera conferència d'aquest cicle. Jo no vàreig dubtar ni un sol moment en acceptar la vostra invitació, ja que és prou sabut que a l'excursionisme hi porto un amor quasi sagrat. L'home que fa excursions es vivifica, tonifica, agafa dalit i en plè aire s'hi sent jove.

Parla dels diferents aspectes del excursionisme i diu que ell sols vol fer-nos veure, ajudat de projeccions, la bellesa incomparable del veritable Pirineu català, ço és l'avant mur pirinenc.

Descriu primerament la ratlla fronterissa fent remarcar les moltes faltes que adoleix, degut a la poca cura que tingué el govern espanyol

quan va ésser discutida, i amb paraula càlida de pur patriotisme diu que, malgrat aquesta ratlla convencional, no deixen d'ésser ben catalanes les formoses terres del Rosselló, Vallespir, Conflent i part de la Cerdanya. Esmenta el cas de Llivia (Cerdanya), que al protestar de qué fos inclòs entre els pobles que devien pertànyer a França, al·legant que era vila, donà lloc a noves reunions de diplomàtics que motivaren una reforma en el Tractat dels Pirineus, aconseguint, mercès a la seva patriòtica protesta, continuar formant part de Catalunya.

Després d'aquestes disertacions començà diguem-ne la nostra excursió per l'avant mur Pirinenc que s'exten des de Cap Falcó fins a les Gorges del Segre. Aquesta ruta, bella entre les belles, va ésser presentada i explicada per l'autor de les guies pirinenques d'una faiso magistral.

Una darrera l'altra passaven per la pantalla formoses vistes com la del Puig d'En Jordà, Puig Neulós, Sant Cristau, Masies de Cabrenys, Roc de França (1449m). que deixaven un grat record al veure la nua bellesa d'aquelles encontrades, i d'altres que com el Monestir de Sant Pere de Roda que, al contemplar el seu estat d'abandó, ens feia un cert agre-dolç ben difícil d'explicar. A aquest Monestir, que data del segle XI, i altres similars de l'ordre benedictina, es deu l'ensenyament del cultiu de les terres, als habitants de les terres catalanes. Els P. Benedictins divulgaren el cultiu i el pasturatge a què ells es dedicaven, així com també en l'edat mitjana foren aquests Monestirs l'arxiu de la cultura que va escampar-se arreu, i és ben de dordre que siguin deixats en sa majoria en un llastimós oblit.

Seguint la carena enllà d'enllà, projectant l'església dels Horts del segle X o XI i també la de Sant Aniol, situada en un dels llocs més bells de nostre Pirineu; veiem Mont Falgars, Coll d'Ares; passem Costabona, Roca Colom (2464 m.), Pic de Coma Armada, nom ben significatiu per l'enesprat que és, Pic de la Dona i arribem al Pic de Bastiment, (2881 m.), des d'on poden veure's perfectament les muntanyes del Conflent, el formós Canigó, les de Carlit, Puig Peric i les de Capsir.

Seguint cap el Pic de l'Infern que la base és de pedra neis i el pic de nicorella i des d'on ja s'obira la devallestada vall de Carença. Son projectats l'estany blau i el gran de Carença, seguim cap al cim de Tirapits, arribant a l'imponent lloc de les Nou Creus, les Nou Fonts i el cim d'Eine. Donem la volta per sobre la Vall de Núria, contemplem el Puigmal, arribant a la collada de Tosas on hi veiem la Foradada i la

nova estació del Ferrocarril transpirinenc i les migrades fonts del Segre, que no donen pas idea de què siguin el naixement d'un caudalós riu.

Es projectat el coll de Tanca, la porta on pot dir-se que comença la Serra del Cadí, lloc apropiat per a un refugi i que hi és força convenient, i seguint la nostra costeruda ruta, arribem al cim de Comabona interessant orogràficament des d'on arrenca la Serra Padregosa i va al Pedraforca; passem per la Serra del Vert i la del Port de Comte fins al cim de Prat d'Aguiló.

La Serra dels Cortils se'ns presenta completament tallada pel costat de la Cerdanya, on hi abunden els camirols o izars, així com pel costat de migjorn cau llisa.

Passem la Canal de la Castanya, la Baridana, la Font de Crestall i com més la Serra del Cadí es decanta cap a l'Urgellet, comença a ésser menys enesprada fins que s'endinsa a les feréstegues Gorges del Segre on acaba dita serralada.

Sí ara, diu en C. A. Torras, heu fet esment de com és l'avant mur pirinenc, hauré aconseguit el meu propòsit.

No cal dir que el conferenciant va deixar complascuda amb escreix la selecta concurrència integrada per bon nombre de damisel·les, així com també va ésser ambdós dies felicitadíssim.

LES ALTES VALLS DEL PIRINEU

El dia 20 de març prop-passat, va tenir lloc en un saló del «Casino del Comerç, cedit galantment per la Junta d'aquest Casino al nostre Centre, l'interessant conferència d'En Carreras Candi, versant sobre «Les altes valls del Pirineu».

Amb fàcil paraula, digué el conferenciant que en donaria una mostra encar que minça de l'amplíssima labor, poc menys que desconeguda, portada a cap pel malanguanyat excursionista i dilecte amic seu En Juli Soler.

Tantmateix les petjades d'aquest home—En Juli Soler—gran investigador i observador per excel·lència, no han sigut debades; quiscun les segueix amb fervor quasi religiós i admira la seva obra humil i callada.

Els oients d'En Carreras Candi vàrem copsar-ne també el tast d'una obra verge, vàrem sentir aquell gust agre-dolç de les llargues runes solitàries.

Successivament passa per la pantalla, i no volem pas enumerar tot el que fou projectat, el Pallars, el riu Flamisell al sortir del Congost, i el Noguera Pallaresa, l'estret de Collagats, el poble de Sort, on s'hi veu l'esperit observador d'En Soler, al retratar el típic enterrament de una minyona quin túmul té força semblança als nostres misteris de la processó del Dijous Sant. Veiérem l'imponent Comoloforno, el poblet de Sopeira, el seu monestir del segle IX, que es creu vissigod. Admiràrem l'estany Caballero i la seva cascata, en la vall de Bolú. Arribàrem a la vall d'Aran, passant pels nostres ulls, Tredós, un pastor abillat a la usança del país, Salardú, Bordins, Artiga de Lin, Viella, sa església, Les Bordes, Bosot, Aubert, Artiguets, Pont de Rei. Obiràrem la Maleta, amb les seves tallades arestes, deixant entreveure el conferenciant les seves aficions toponímiques; el xalet refugi de la Renclusa, la Capella de les Neus on prop tenia la cabanya En Juli Soler, abans d'edificar-se el xalet; el famós i ferèstec Pic d'Aneto d'aquestes escarpades muntanyes que hi ha qui els diu Maleïdes. Veiem el millor de Fraga principalment en abillaments de nuvis, quitxalla i gent del poble, d'Osca; els Mallos de Riglos, el famós castell de Loarre, de Sant Joan de la Penya, de Benasc on existeix els castells dels comtes de Rivagorça. Entrem a la vall de Gistain, on el sindicalisme no hi tindria res que fer car allà existeix una espècie de comunisme, tenint instituïda La Comuna o casa comunal que és en benifet de tots els habitants de la vall. De la vall de Bielsa contemplem el panorama de les tres rocoses del Cao, el Santuari i la cascata de Pineta. Pasem des del Mont Perdut on hi ha la bretja de Roland a la vall de Vió, on després d'entretenir-nos un xic mirant la casa d'En Carles Borruel, lloc on Soler hi passava llargues temporades, passem a la de Broto. D'aquesta contemplem el poblet i esglesieta d'Oto, Llinas de Broto, la vall casa Viu de Torla. Veiem el mallo de la vall d'Ordesa. Pantincosa amb el seu balneari sens mostra ben formosa dins de la vall de Tena. De la vall de Canfranc, veiem la típica plassa i església del poble del mateix nom, el poble d'Arañones i les obres de la foradada internacional. Mirem el millor de les valls d'Aragüés, de Berdrin, de Hecho, de Siera que guarda l'església de Sant Pere, del segle IX, i arribem a la vall d'Ausó que es conserva encara verge en les seves costums, abillaments i pentinats, podem admirar a la pantalla unes vistes amb el colorit autèntic, que foren en extrem interessants.

I per tancar la deleitosa conferència, va ésser projectat el cim de

Penya Collada (Canfranc), on s'hi veia retratat l'eminent excursionista En Juli Soler, molt aïmant de treure fotografies, però molt poc a deixar-se retratar.

CRONICA

Segon Congrés de Turisme de Catalunya.—Es celebrà els dies 26, 27 i 28 de març en el Palau de la Diputació Tarragonina.

Heu-s'aquí algunes de les conclusions aprovades en el mateix:

Procurar cabals per a la constitució de Sindicats d'Iniciativa a les localitats de Catalunya que encara no hi existeixin i gestionar de les Diputacions, Ajuntaments i Mancomunitat de Catalunya que contribueixin a la creació dels mateixos.

Cridar l'atenció als Ajuntaments i a la Mancomunitat per a què es preocupin d'una manera assenyalada de la conservació de les belleses naturals i monumentals, i d'intensificar les tasques d'excavacions.

Interessar als mestres catalans que indueixin a la infància els sentiments d'admiració i respecte per les riqueses arqueològiques.

Gestionar a l'Associació de Metges catalans per a què dictaminin l'especialització dels diferents manantials d'aigua de Catalunya.

Lograr de la Mancomunitat Catalana que organitzi concursos per a premiar a les fondes i hotels catalans que, més es distingeixin en la seva missió i fomentar arreu de Catalunya l'esperit proteccionista dels balnearis catalans, malauradament avui proposats als estrangers.

El proper Congrés de Turisme es celebrarà a Girona, tractant-se de «Carreteres i automobilisme, conservació i protecció de monuments i belleses naturals».

Projeccions cada dimecres.—La Secció de Fotografia ha organitzat pel dimecres de cada setmana una vetllada de projeccions, amb els clixés de les excursions darrerament realitzades i per donar-hi més relleu es té el projecte d'intercalar-hi algunes pel·lícules relacionades amb l'excursionisme. No cal dir que creiem que seran concorregudes pels nostres socis i llurs famílies, passant així una vetlla deliciosa.

Per a pendre part a les excursions.—La Secció d'Excursions ens prega que fem avinent als socis que vulguin assistir a alguna

excursió, que es serveixin inscriure's en el mateix dia anunciat per la fulla, doncs no fent-ho aixís es priva als vocals de les mateixes d'organitzar-les de la manera que ells creuen més convenient; al mateix temps moltes vegades en resulten perjudicats els inscrits.

Els amics de Rubí.—El Grop Excursionista de la Joventut Associació Nacionalista de Rubí, ha ingressat com a soci col·lectiu en el nostre Centre Excursionista.

No cal dir amb el gust que assabentem als nostres llegidors d'aquest fet, que bé estrènyer els llaços de germanor que ens lliguen amb els companys excursionistes de la veïna vila i fa augmentar considerablement el nombre de col·laboradors a les nostres tasques, car els novells companys pendran part activa en els actes que celebrem, com a les excursions, ajudant-nos als treballs d'investigació, etc.

Bsperem també que aviat podrem estampar a les planes d'ARXIU el fruit dels mateixos.

Excursions fetes.—El dia 30 de gener, uns setanta socis realitzaren una interessant excursió a les coves del Salitre.

—Uns quants socis els dies de Carnaval portaren a cap una excursió a Núria, Ribes, Collada, Verda i Camprodon.

— El dia 13 de febrer una vintena de socis anaren a Santa Perpètua, Mollet, Caldes de Montbui, Sentmanat i Castellar.

— El dia 21 de febrer quaranta socis visitaren els tallers de l'Hispano-Suïssa, Exposició d'Art Belga i Parc Güell.

— El dia 6 de març trenta socis realitzaren una excursió al nostre Sant Llorenç, per la Font del Forat, Cova Simanya i Font del Llor.

— El dia 13 de març vint-i-sis socis, entre ells varies damiselles, efectuaren una excursió al Montseny, per Figaró, Font del Bosc, Tagamanent, Pla de la Calma i Aiguafreda.

— El dia 20 de març vint-i-tres socis anaren a Castelldefels, Costes de Garraf i Sitges.

Els dies 21 i 28 de març es realitzaren varies excursions, algunes d'elles a Sant Llorenç i Montserrat.

— El dia 3 d'abril a la tarda s'organitzà una excursió passeig cap a can Santfeliu, Les Martines i les Fonts, en la que hi concorregueren uns vint-i-cinc socis.

— El dia 10 d'abril s'anà a Martorell, Abrera, Rebató, Esparraguera i Olesa, prenent-hi part divuit companys.

— El dia 17 d'abril se'fectuà una excursió cap a can Farrés, Font de Lladern, Font de la Riba, Morroscurts, Els Caus i Pantan del Guibert.

— Els dies 30 d'abril i 1 de Maig es realitzà l'excursió anyal al Montserrat; malgrat la inseguretat del temps hi prengueren part quaranta dos socis i vàries donzelles.

L'excursió a Mallorca.—Més d'una vintena d'estimats consocis realitzaren l'excursió a la Illa daurada durant els dies 24, 25, 26, 27 i 28 del passat març.

Visitaren el més sobressortint de la Ciutat de Palma, quedan admirats de les innombrables belleses d'aquella terra.

Anaren a Solter, el poble del port clàssic on semblen reviure-hi les escenes d'Ovidi; a Valldemossa, la de la famosa Cartoixa i la Beata Catalina; a Deyà, el poble gentil i rioler; a Miramar, on visitaren les posesions de l'Arxiduc; a Manacor i Artà, de les coves esplèndides; i al monestir de Lluc.

No ressenyem les impressions de les belleses captivadores, per quan voldriem que altres socis portessin a cap una nova excursió a la germana de l'altra banda de la mar.

Aquesta petita nota, recordatòria de la visita, no pot cloure's sense remençar al distingit mallorquí En Benet Colombàs, que prodigà tota llei d'atencions i també a la direcció del *Gran Hotel*, al qual se li confià la distribució de les visites a fer, i que en els expedicionaris quedaren en extrem reconeguts per tot el que feren pel "Centre Excursionista", el que ens obliga a un deute de profund agraïment.

Del Concurs de Fotografies.—El nostre projecte va seguint el seu camí, actualment podem admirar per tots els indrets de la muntanya de Sant Llorenç la tasca feixuga dels fotografs en escullir les fotografies que han de presentar.

La Muntanya de Sant Llorenç es veu força concorreguda i fins es fa un xic difícil tirar els assumptes escullits amb la llibertat necessària.

També es reben moltes lletres demanant bases i detalls per a prendre-hi part.

Tot fa preveure un èxit grandíol, és el que nosaltres desitgem.

ANUNCI D'EXCURSIONS

SUBSTITUCIO DE LA FULLA IV DE L'ANY XI

DIA 5 DE JUNY

Excursió Espeleologica a la Cova de les Animes

Sortida a les quatre del matí.

Vocal, En Salvador Serra.

DIA 12 DE JUNY

Aplec Excursionista de Catalunya de 1921, als cims d'Olèrdola

Sardanes, Ballets per l'Esbart. — Jocs populars. —

Curses, Concurs d'atletisme, Parlaments, Concurs de

Fotografies, Apat d'aliança excursionista, etc.

Sortida a quarts de tres del matí cap a Martorell, on

s'agafarà el tren per arribar a Vilafranca a les 6'30

del matí; després de visitar la població s'empendrà

el bonic camí que mena als cims d'Olèrdola.

Pressupost 7 pessetes gastos de trens — Portar-se provisions. — Inscripció, dimecres dia 8 de juny.

DIA 19 DE JUNY

Excursió al Pantan del Guitart, font de l'Olm i font de la Cirera

Sortida a les cinc del matí, aprovisionats.

Preparatòria divendres dia 17.

Vocal, En Josep Vall.

DIA 26 DE JUNY

Diada de germanor a l'Ubac

Aquesta festa serà en obsequi a les famílies dels nostres volguts socis, amb un programa força atractiu.

Es prega als que desitgin assistir-hi que es serveixin passar pel nostre local el divendres dia 24 de juny, a les 9 de la vetlla, per a donar-los-hi les instruccions convenients pel millor èxit de la mateixa.

DIA 10 DE JULIOL

Excursió a Castellar, visitant-se les fàbriques de la casa Tolrà

Sortida a dos quarts de cinc del matí cap a Sant Julià, Rieral, Molí Busquets i de retorn es passarà pels Forns de cals de can Sallent.

Preparatòria: divendres dia 8.

Vocal, N'Alfons Amic.

DIA 17 DE JULIOL

Excursió a Sant Pere Sacama i font del Roure

Sortida amb el tren diumenge fins a l'estació d'Olesa. Preparatòria: divendres dia 15.

Vocal, En Josep Cisó.

DIES 24 I 25 DE JULIOL

Excursió a Núria i Puigmal

Preparatòria i inscripció dimarts, dia 19 de juliol.

Vocal, En Joan Puig.

DIA 31 DE JULIOL

Excursió a can Solà del Recó i can Torres

Sortida a quarts de cinc del matí, aprovisionats.

Preparatòria divendres dia 29.

Vocal, En Francesc Padrós.

Tallers Gràfics la Indústria, Passeig, 7 i 9 Terrassa.

D'acord amb el que preveu l'article 9 del nostre Reglament, es constitueix una Secció, que s'anomenarà «Secció d'esports de neu i d'alta muntanya» i que's regirà amb el següent Reglament interior aprovat per la Junta Directiva d'aquest Centre Excursionista.

REGLAMENT INTERIOR de la Secció d'esports de neu i d'alta muntanya

1.º Són objecte és fomentar entre el nostre jovent aquests bells esports paral·lels a la tasca excursionista, en profit de la cultura, i facilitar el coneixement de les nostres encontrades muntanyenques i altes valls.

2.º Tindrà govern propi nomenat pels socis que la constitueixin, però estarà en directa rel·lació amb la Directiva, poguent aquesta revocar tot quan pogués perjudicar la vida del Centre.

3.º Els acords que es pendran en Juntes generals, ordinàries i extraordinàries, aixís com qualsevol organització d'excursions, es posaran a la consideració de la Directiva.

4.º Podrà ingressar en aquesta Secció tot soci del Centre, sol·licitant-ho per escrit a la Junta de la Secció, i contraient l'obligació de pagar, sempre que li correspongui la quantitat fixada.

5.º No s'estableix quota fixa. L'adquisició de material i les despeses que ocasioni l'organització de la Secció es cubriran amb quotes mensuals no excedint cada paga de 1'50 pessetes.

6.º Per a la bona marxa d'aquesta Secció es nomenaran els següents càrrecs: President, Caixer-secretari i un Vocal.

7.º Cada mes hi haurà reunió de tots els adscrits a la Secció, per a canviar impressions i poguer organitzar un programa d'excursions sempre que és cregui convenient.

8.º La Junta de la Secció es reunirà al menys una vegada al mes.

9.º Serà indispensable per a pendre part en les excursions organitzades per a aquesta Secció, anar proveït de l'equip necessari que quan se cregui oportú se senyatarà a l'anunci de l'excursió.

10.º Com l'especial caràcter i organització d'importantes excursions exigeix conèixer amb molta anticipació el número de concurrents a les mateixes, hi haurà preferència d'admetre en el moment de l'inscripció, als socis adscrits a la Secció.

11.º En cas de dissolució de la Secció tot el material i demés efectes propietat de la mateixa, pasaran a favor del Centre, per a que aquest pugui fer-ne l'ús que cregui convenient.

A tots els socis de nostre Centre en general i particularment al jovent, ple de fortitut i ardidesa, que us interessin les nostres coses, heu's aquí un projecte, quin èxit no dubtem segurs de l'entusiasme cada dia més creixent dels esports de neu i d'alta muntanya, doncs ens reportaran çó que'ns falta: hores d'agradívol esplai, tònic benefactor pel nostre esperit.

Vos que aïmeu les bel·leses de les nostres muntanyes protegiu l'obra que es proposa realitzar aquesta Secció, que amb una mica d'esforç per part de tots resultarà esplèndida.

Terrassa maig de 1921.

Cicle de Conferències Públiques sobre temes relacionats amb L'EXCUR- SIONISME.

VI Conferència

Tindrà lloc el dijous dia 26 de maig, diada de Corpus, a les 11 del matí en el CÍRCOL EGARENC, a càrrec de l'il·lustre folk-lorista EN ROSEND SERRA I RAGÉS qui tractarà de EL FOLK-LORE I L'EXCURSIONISME.

Aquesta conferència estava anunciada per al dia 8 de maig i dificultats sorgides els darrers dies obligaren a suspendre-la.

VII Conferència

Serà portada a cap el dimecres dia primer de juny a dos quarts de deu de la vetlla en l'estatge de l'ASSOCIACIÓ NACIONALISTA, explicada per l'eminent geòleg Mossen MARIAN FAURA I SANS qui tractarà de ESPEOLOGIA, tema que serà il·lustrat amb la projecció de nombrosos clixés.

Terrassa, maig de 1921.

USANT EL LLEIXIU AROMATIC LA CONFIANZA

obtindreu immillorables resultats amb un máxim de netedat i blancor

Fabricat per: **MARIUS BARRERA ROGES**

Químic Industrial

Despatx a l'engrós: **Sant Llorenç, 109**

TERRASSA

CASA ALAVEDRA

OBJECTES D'ART
ARTICLES PER A
DECORACIÓ - FLORS

CARRER GABATXONS

LA MODEL SABATERIA V. SERRA

GRANS NOVETATS-ESPECIALITAT A MIDA - CALÇAT PER A EXCURSIONISME I ESPORT

SANT PERE, 8

EL BARATO

TALLERS D'EBANISTERIA
GRAN ASSORTIT DE QUADRES

RAMÓN ARTIGAS

Mobles de totes classes
Economia en els preus

Cremat, 21 TERRASSA

RAMÓN ARGEMÍ REPRESENTACIONS

*"Comprar en aquesta
casa, és comprar a les
grans cases productores"*

Teléfon, 1709 - Sant Josep, 49

"EL BLAU" SASTRERIA CAMISERIA

Vestits a mida de totes classes; Llana, Blau, Vellut i Fil
Gorres i Berrets darreres modes.-Camises, Corbates, Colls i
Punys. - Elásticos, Lligues, Paraigües i Gèneres de punt

Trajos per a turisme i esport

Sant Pere, 26 i 28

HOTEL DE ESPAÑA

TELÉFON 1772

TERRASSA

ESTORES, ALFOMBRES
I PERSIANES

Antoni Rovira

CASA SIMÓN - FUNDADA EN 1770

Font-vella, 14 ~ Teléfon 2349

**V^{de} JOSEP
ILATOBÁ**
FOTÓGRAF

Ex-operador de les principals cases d'América

Sant Pere, 4 TERRASSA

Articles per a esports
de la casa

A. Alimundo i C.^{ia}
de Barcelona

*Foot-Ball, Basse ball, Polo, Hockey, Golf,
Croquet, Boxe, Criket, etc. - Motocicletes:
Campión, Levis, New-Hudson, Swift
Cicle-Cars: SWIFT-BABY
Bicicletes: Varies marques angleses*

Representant a Terrassa:

SECUNDO CABA - Font-vella, 13

LA CATALANA

Carruatges de lloguer

:: per a totes parts ::

JOSEP MARTI

Successor de Miquel Torres

COTXERIA: Sant Leopold, 66-Teléfon 1891

SUCURSAL: Hotel de España. TERRASSA

Camises, Calsotets
i Bruses a mida

**CAMISERIA
G. VACARISAS**

Font-vella, 4 i 6 - Teléf. 19-93

ELECTRICITAT

Maquinària i Material Eléctric

Montatges en general: Utills maquinària

Instalacions de Llum i Calefacció

Badiella & Polo

Sant Pere, 53
Teléfon, 1839

TERRASSA

VÍDUA DE JOAN CASTELLÓ

Nort, 25

TINTORERIA

JOSEP MACIAS MARIMÓN

GRANS ASSORTITS EN LLANERIA
PER A CABALLER I SENYORA CÒ-
PIA DE LA CASA CLAUDE DE PARÍS

ENFRONT AL MERCAT
TELÉFON, 6298

Perfumeria - Bisuteria - Guants
Paraigües - Carteres - Cigarreres

GRAN ASSORTIT EN
OBJECTES PER A REGALS

Antigua Casa CARDELLACH
59, Font-vella, 59

EXCURSIONISTES:

PROBEU EL CAFE CONCENTRAT IDEAL QUE VEN LA

C A S A F R G A S

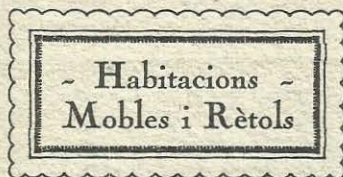
I NO EN GASTAREU D'ALTRE.

Despatx: Sant Pere, 40
Tallers: Galileo

Pintura d'art i Decoració

Miquel Pujadas Badia

SOCIETAT, 3

GIBERT I MARTÍN

Ciment de totes classes :: Vigues de formigó
Blocs :: Revoltos :: Dipòsits de ciment armat
Carbons: Antracita - Cock i demés per a la indústria

Despatx: Sant Leopold núm. 123

Telefon, 6188

ARXIU

ES REPARTEIX DE FRANC ALS SE-
NYORS SOCIS DEL CENTRE EXCUR-
SIONISTA DE TERRASSA

SUSCRIPCIO: TERRASSA, 6 pessetes anyals

FORA, 7 » »

ANUNCIS

CONDICIONS VENTATJOSSES